

ВІКОВІ НОРМИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

Шановні батьки!

Ви повинні орієнтуватися у вікових нормах розвитку всіх компонентів мовлення (звуковимови, лексики, граматики, фонематичних процесів), щоб вчасно допомогти своїй дитині і у разі потреби звернутися до логопеда ще до навчання дитини у школі.

Головне на що треба звернути увагу – це запізнювання мовлення. Перші слова можуть з'явитися тільки в півтора року, а інколи і в два роки (замість 12 – 13 місяців), а перші фрази – в 3 – 5 років. Подібна затримка в розвитку мови може бути викликана уповільненням темпів дозрівання мовленнєвих центрів мозку або патологічним формуванням мовлення. В першому випадку, дитина рано чи пізно наздожене однолітків, а в іншому - без спеціальної допомоги, мова може залишитися порушеною на протязі всього дитинства. Друга група порушень яка повинна насторожити батьків, - це використання дитиною неправильно складених зворотів мови або слів з неправильною звуковимовою.

До 5 років діти ще не всі звуки рідної мови можуть вимовляти правильно. До 3 років важко вимовляють такі звуки як Ч, Щ, Ж, Ш і тільки після 4 років діти володіють звуком Р. Подібні дефекти мови пов'язані з незрілістю артикуляційного апарату. При порушеннях мови дефекти вимови зберігаються і після 5 років, а інколи і в шкільні роки. Дитина заміняє важкі для нього звуки на більш легкі за вимовою, але схожі за звучанням. В найбільш тяжких випадках порушена не тільки звуковимова а й тембр та виразність мови. Найбільш ефективні міри профілактики порушень мови - це усунення причин, які їх викликають. Дуже важливо проводити заходи по оздоровленню матері до і в період вагітності, контролювати за періодом вагітності і попередження її ускладнення.

Малюків потрібно вчити правильно вимовляти звуки в словах, ставити наголос, користуватися відповідною інтонацією, правильно дихати під час мовлення. Вчити дитину узгоджувати слова в реченнях в роді, числі й відмінках, правильно будувати речення. При цьому слова треба вимовляти правильно і зрозуміло, вимовляючи їх до кінця. Дивлячись дитині в лице: вона повинна бачити вашу артикуляцію. Речення повинні бути прості, але повні. В перші місяці життя потрібно приділяти увагу емоційності, а пізніше (5-6 місяців) на простоту мови. Старайтесь переставляти слова місцями й вимовляти підряд різні форми. Говорити з невеличкими паузами – так дитині легше виділити слово в мовному потоці і розібратися в будові язика. Обов'язково залишайте місце для відповіді дитини, навіть якщо дитина не готова вам відповісти. Називайте дитину і себе в третій особі. Не забувайте, що мова, звернена до дитини, повинна бути емоційна. А ще грайте з дитиною в мовні та пальчикові ігри, мілка моторика рук і точна артикуляція звуків знаходяться в прямій залежності. Чим більша рухова активність, тим краще розвинута мова.

Важливу роль у виправленні мовних недоліків займає гра. Адже гра – супутник дитинства, провідна діяльність, під час якої коригується та розвивається дитяче мовлення й особистість в цілому. Яку гру вибрати, щоб вона була не лише цікавою, а й корисною для дитини? Як методично правильно організувати й провести її, дотримуючись певної системи? Під час проведення ігор різних типів із мовленнєвими завданнями вам допоможуть запропоновані правила, які були виведені, спираючись на методику О.Барташнікова.

- Пам'ятайте, саме що в дошкільний період мовлення дитини розвивається найінтенсивніше, а головне воно гнучке для подолання мовленнєвих вад. Тому чим раніше ви звернетесь по допомогу до спеціаліста, тим швидше дитина оволодіє правильним мовленням.

- Організуйте постійне, добре освітлене робоче місце. Акуратно і зручно розмістіть ігровий матеріал, приберіть зі столу зайві речі, вимкніть радіоприймач і телевізор, подивіться на годинник, щоб зорієнтуватися, скільки часу триватиме заняття-гра.

- Не забувайте, що дитина тільки-но починає вчитися правильно розмовляти, і ваше завдання – допомогти їй у цьому.

Під час виконання ігрових завдань у неї (особливо на початкових етапах) можуть виникати труднощі. Не акцентуйте увагу на цьому, не дорікайте, коли в неї щось не виходить, якщо чогось вона не вміє. Не повторюйте за малюком

неправильну вимову звуків. Розмовляйте з ним тільки правильно та своєчасно виправляйте.

- Кожна дитина – індивідуальність. Її розвиток відбувається за власними законами. Тому не порівнюйте свого малюка з однолітками, які можливо, випереджають його у своєму розвитку.

- Ніколи не відмовляйте дитині в проханні погратися з нею. Спочатку самі ознайомтеся зі змістом гри, її правилами і тільки потім своїми словами поясніть дитині, як грати в цю гру. Якщо потрібно проведіть попередню бесіду. Так ви емоційно підготуєте малюка до гри. Запропонуйте йому віршик, загадку, лічилку, закличку. Хай малюк вивчить їх разом із вами. Заохочуйте словесну творчість дітей, спонукайте їх до складання закличок та лічилок до ігор. Радійте кожному успіхові дитини разом із нею.

- Якомога більше розмовляйте з дитиною, спонукайте її до запитань. Пояснюючи говоріть чітко, виразно, спокійно. Переконайтесь, що малюк розуміє значення всіх слів. За потреби у присутності дитини зверніться до словника.

- Ігрові завдання не повинні бути занадто простими (малюкові нецікаво їх виконувати) чи складними (дитина відчуватиме невпевненість у своїх силах). Добирайте навантаження таким чином, щоб воно відповідало вікові, мовленнєвим і психофізичним можливостям дитини, було цікавим та доступним для сприймання. Фантазуйте, придумуйте власні варіанти ігор, аналогічні тим, які викликають особливі труднощі у вашої дитини. Адже найкраще знаєте свого малюка саме ви.

- Пам'ятайте що у дошкільників із мовленнєвими порушеннями страждають всі психічні процеси.

Тому під час мовленнєвих завдань дитині потрібно давати більше часу для роздумів. Не слід підганяти її з відповіддю, краще повторити завдання ще раз і тільки після невдалих багаторазових спроб натякніть в якому напрямку слід шукати вирішення цього завдання. Виявляйте свою кмітливість.

- Може статися, що дитина не спроможна виконати завдання. Запропонуйте їй полегшений варіант. Якщо ж і він не вдається – відкладіть гру і поверніться до неї завтра. Коли і наступного разу він не зможе виконати завдання, незважаючи на ваші натяки й підказки, докладно поясніть спосіб вирішення, запропонуйте спочатку легший, а потім ускладнений варіант. Через деякий час варто повернутися до цієї гри, аби переконатися, що дитина справді добре засвоїла навчальний матеріал.

- Не примушуйте дитину продовжувати гру, якщо в неї щось не виходить або вона втомилася. Внаслідок примусу у малюка виникає страх перед можливим покаранням, і вся його енергія піде не на розумову роботу, а на подолання не бажання продовжувати заняття. Це призводить до того, що дитина часто відволікається, робить багато помилок. Будьте терплячими, не виявляйте негативних емоцій, адже це може призвести до ще більшого ускладнення мовленнєвого порушення – заїкання або неврологічних розладів. Намагайтеся переключити увагу дошкільника на інший вид роботи.

- Якщо ж рівень розвитку дитини не зріс, ви припустилися помилки: підвищили вимоги, використовували занадто складні ігри; залучаючи дитину до ігрової діяльності, користувалися авторитарними методами і це звичайно негативно позначилося на емоційному самопочутті малюка, на його бажанні спілкуватися з вами у процесі гри, на його ініціативності. Проаналізуйте свою тактику і ліквідуйте перешкоди. Запам'ятайте золоте правило організації і керівництва будь-якою діяльністю дитини, в тому числі й грою: дитині має бути цікаво і комфортно!

Тільки за такою умови розвиток усіх сторін особистості малюка буде повноцінним.

- відзначаєте всі досягнення дитини під час гри. Не будьте байдужими та пасивними. Намагайтесь об'єктивно оцінювати свою дитину, відзначаєте сильні та слабкі риси її характеру. Лише так ви зможете виявити шляхи використання одних і коригування інших.

- Навчайте за допомогою активної дії і живого невимушеного спілкування. Саме так дитина навчиться правильно розмовляти, опанує рушійні фактори розвитку – три «само»: самоконтроль, самооцінка, способи самовдосконалення.

- Не соромтеся звертатися за допомогою логопеда. Адже тільки завдяки співпраці логопеда й батьків, використанню цікавих і доступних видів роботи у дітей нормалізується процес оволодіння мовленням.

Мовленнєва гра, за вмілого керівництва з боку дорослих, здатна творити чудеса. Щоденно проводячи ігри зі своєю дитиною, ви переконаєтесь, що саме гра для неї - найефективніший засіб навчання та виховання, коригування й розвитку мовлення, особистості в цілому. Продовжуйте активно шукати відповіді на проблемні питання, спілкуватися з малюком українською мовою, розвивати пізнавальний інтерес, допитливість. Пам'ятайте, що процес навчання мовлення дитини не може ґрунтуватися на простих однозначних і готових

рецептах. Його кінцевий успіх багато в чому визначиться вашим творчим підходом до запропонованого матеріалу.

